

IVAN CANKAR

(1876 - 1918)

Ivan Cankar je živel v obdobju moderne. To je bilo prelomno obdobje v zgodovini književnosti. V Sloveniji so bili začetniki moderne Dragotin Kette, Josip Murn Aleksandrov, Ivan Cankar in Oton Župančič. Poleg njih so v tem obdobju ustvarjali tudi drugi književniki, vendar za slovstvo niso bili tako pomembni. Začetek moderne predstavlja leto 1899, ko je Cankar izdal pesniško zbirko Erotika, konča se leta 1918, ko je umrl Cankar in je bilo konec 1. svetovne vojne.

Ivan Cankar se je rodil 10.5.1876 na Vrhniki kot deseti od dvanajstih otrok. Bil je pesnik, pripovednik, dramatik, prevajalec, poleg tega se je ukvarjal tudi s politiko. Ko je bil Cankar star tri leta, je klanec, kjer je živel, zajel požar, zato so zaradi denarne stiske prodali zemljo in se preselili. To zemljo je odkupila Marija Poljanšek in novo hišo zgradila na starih temeljih.

Cankar je od vseh najraje obiskoval enajsto šolo, kjer je dobil koristno znanje. Zanj je bila ta šola višja kot vsaka druga šola. To je bil prostor pod mostom, kjer so se igrali vaški otroci. Nekoč je mladi Ivan zabredel pregloboko v reko. Iz tega položaja ga je rešil sosedov hlapec, ki ga je zagrabil za majico in izvlekel iz vode. Ko mu je bilo šest let, je začel obiskovati pravo šolo na drugem koncu Vrhnike. Za to priložnost so ga svečano oblekli, vendar je padel v edino lužo na poti do tja, zato so ga doma oblekli v stare razcapane cunje. Prvi dan šole ga je učiteljica vprašala, koliko je ena plus ena. To vprašanje se je zdelo Cankarju prelahko, zato nanj ni odgovoril. V prihodnosti sta se z učiteljico matematike, gospo Tolminec dobro razumela, kljub začetnemu nesporazumu. Ivan Cankar je šolanje nadaljeval v Ljubljani. Na šolski proslavi je recitiral delo nekega

književnika. Na tej proslavi sta ga opazila župana in mu zaradi nadarjenosti omogočila nadaljnje šolanje na realki v Ljubljani. Nekega dne je hotela Cankarja obiskati njegova mama. Od doma do Ljubljane je hodila štiri ure le zato, da bi videla svojega sina. Ivan Cankar je bil že navajen mestnega življenja, zato se je sramoval mame, ki je v Ljubljano prišla vsa razcapana, in je zato s sošolcem šel kar mimo nje. Tega si ni odpustil do konca svojega življenja, čeprav mu je mama že zdavnaj odpustila. Kasneje je študiral tehniko na Dunaju, vendar študija ni dokončal.

V delu Na klancu je opisoval življenje revnih ljudi v svoji vasi, tudi svoje družine. To delo je posvetil svoji materi, v katerem jo je iz Neže preimenoval v Francko. V romanu Hiša Marije Pomočnice je opisoval življenje deklic, ki čakajo na smrt v bolnišnici. Njegova pesniška zbirka Erotika zajema nežne ljubezenske pesmi. Zbirka je bila v tistem času za cerkveno gospodo pohujšljiva, zato so pokupili vse izvode in jih sežgali. Druga izdaje Erotike je pomankljiva, ker so sežgali rokopise. Hlapec Jernej je knjiga, v kateri opisuje, kako je Jernej šel na Dunaj, in ker se mu sanje niso uresničile, je odšel domov, sežgal svojo hišo in umrl v požaru.

Hiša, v kateri je živel Cankar, je bila majhna za tako številno družino, kot je bila njegova. V hiši sta bila dva prostora. To sta bili črna kuhinja in spalnica, ki jo je oče podnevi uporabljal kot delovno sobo. V spalnici sta na postelji spala mama in oče, pod »štibelco« sta imela ležišče stara starša, otroci so spali v klopi, dojenček pa v »mentrgi«.

Cankar je umrl 1918. leta v Ljubljani. Pokopati ga je dala Milena Rorman, Fran Saleški Finžgar pa je odkril spomenik na njegovem grobu. Cankar je bil nadarjen človek. Bil je pesnik, prevajalec, dramatik, znal pa je tudi lepo risati. Narisal je nekaj avtoportretov, nekoč je naslikal svojo mamo, vendar se je slika izgubila.